RUSKI INWALID

No. 303.

ŚRODA. 22 Grudnia 1820 r.

CZYLI

WIADOMOŚCI WOJENNE.

Treść. Wiadomości Kraiowe: z Petersburga. Królestwo Polskie z Warszawy z Krakowa. Wiadomości Zagraniczne: Anglia. Hiszpaniia. Rozmaitości Ogłoszenie.

WIADOMOŚCI KRAIOWE.

z Petersburga, 22 Grudnia.

O publicznem czytaniu.

Na zgromadzeniu towarzystwa Petersburgskiego przyiaciol nauk, literatury i sztuk nadobnych.

26 Listopada w piątek, Petersburgskie towarzystwo przyiaciół nauk, literatury i sztuk nadobnych, raz pierwszy iescze obchodziło dzień swoiego założenia przez publiczne czytanie. O godzinie 7 z południa zgromadzili się do piękney i obszerney sali w zamku *Michałowskim* znayduiącey się, a do kommissyi szkół duchownych należącey, (na co wprzódy otrzymano pozwolenie od JO. Xiążęcia *Gallicyna* ministra wyznań religiynych i oswiecenia publicznego) wszyscy prawie czynni członkowie towarzystwa, honorowi i wiele znakomitych oboiey płci osob tak, że cało zgromadzenie z 300 przeszło składało się osob. Prezes towarzystwa radca kollegiialny *Izmaiłów*, zagaił posiedzenie piękną przemową. Poczem członek czynny towarzystwa M. J. *Ostołopów* czytał wyimek z dzieła swoiego pod napisem: *Słownik starożytney i nowey Poezyi.* To dzieło zyskało pochwały Akademii Cesarsko-Rossyyskiey i wkrótce wyydzie z druku.

Następnie członek czynny D. M. *Kniażewicz* czytał *synonimy*, pod napisem: *Oświecony i uobyczaiony.*

Członek czynny *Menszenin*—Artykuł o Elektryczności, meteorach i błyskawicach, przełożony z francuzkiego: *Lettres à Sophie sur la Physique ett: par Aimé-Martin.*

Członek czynny *Somòw*—Pismo przez siebie ułożone, *o wystawieniu na widok publiczny płodòw sztuk nadobnych w Paryżu* 1819.

W dalszym ciągu posiedzenia Członkowie: *Nikitin, Fedorów i Kniażewicz* czytali rozmaite poezyie, a Prezes towarzystwa *Izmaiłów*, zakończył posiedzenie odczytaniem dwóch scen z Komedyi napisaney przez P. *Annen-*

ków pod tytułem: *Niesmiały* czyli *niedeterminowany*.

Królestwo Polskie.

z Warszawy, 19 *Grudnia*.

I. C. KMość Pan nasz miłościwy dekretem swoim z dnia 27 Listopada (9 Grudnia) r. b. tak dla ważnych zatrudnień Prezesa Senatu iako też dla słabości zdrowia długą pracą służbie kraiowey poświęconą starganego, JW. Stanisława Kostkę Hrabię Potockiego Senatora Woiewodę od obowiązków Ministra prezyduiącego w Kommissyi Rządowey Wyznań Religiynych i oświecenia Publicznego łaskawie uwolnić raczył. Nie chcąc iednak N. Pan pozbawiać się całkowie światła i doświadczenia iego w naradach nad rzeczą publiczną, mianował tegoż JW. Stanisława Hrabię Potockiego Prezesa Senatu Ministrem Stanu, z wezwaniem do zasiadania w Radzie Stanu, mianuiąc w mieysce iego Ministrem prezyduiącym w teyże Kommissyi dekretem swoim z teyże samey daty, JW. Stanisława Hrabię Grabowskiego Senatora Kasztelana.

---

z Wolnego miasta Krakowa, 13 *Grudnia*.

Na trzeciem posiedzeniu Seymu dnia 6 b. m. JW. *Kucieński*, Delegowany Senator, w skutku Art: 106 Statutu urządzaiącego Zgromadzenia polityczne zdaiąc sprawę Izbie Reprezentantów o stanie i położeniu kraiu zwystawieniem razem obrazu iego, odczytał stosowny rapport i ten Izbie złożył. JW. *Lipczyński* Delegowany Sędzia Pokoiu, zabrawszy głos wywodząc korzyści corocznie przedstawianego stanu kraiu, będącego skutkiem narodu konstytucyynego, w którym Rząd z użycia Władzy i środków, Reprezentacyi Narodowey tłumaczy się, a tém samém zdanie tey sprawy oddaie pod sąd każdego Członka, przedstawił z swey strony uwagy i spostrzrżenia do szczegołowych przedmiotów administracyi publiczney, a mianowicie co do Instytutów Religiynych uznaiąc chwalebne i sprawiedliwe względy Opieki i starań Rządu o stanie Instytutów Religiynych. Co do Statutu o dziesięcinach wyliczał wynikaiące niedogodności dla Właścicieli Ziemian z zawieszoney przez Senat Exekucyi Statutu przez Kommissyią Organizacyiną postanowionego a przez Senat ogłoszonego, i żądał odwołania zawieszenia tego. Co do Szkół początkowych, uważał JW. Mówca postanowiony podatek za uciążliwy i pogorszaiący stan prostego ludu, którego oświata iest na celu, a nawet pomimo opłacenia tego podatku przez trzy lata w wielu mieyscach brak szkółek. Co do Rolnictwa, znaydował JW. Mówca przeszkodę z Szarwarków, drogości soli i podwyższenia podymnego z ostatniey Lustracyi, wykazuiąc w szczególe co do Szarwarków wynikaiące ciężary, ucisk Ludu, niszczenie sprzężaiów gruntowych z łamania i zwożenia siągów kamiennych za Szarwark szczególniey w czasie mrozów; do czego równie przyczynia się niestosowny a bez systematu wydział robót szarwarkowych, Manipulacya służby drogowey, i cena szarwarkowa dowolna i do ceny produktów niestosowna; żądał przeto zniżenia ceny szarwarkowey zwracaiąc uwągę na dochody z rogatek i mostów pobierane oddzilenie w celu utrzymania mostów i dróg publicznych przeznaczone. Co do soli, tey drogość w stosunku taniości produktów i exystencyi kraiu przy samym iey źrodle przedstawiaiąc, żądał zniżenia ceny w zamian ofiarowanego wyższego dochodu skarbowi, które w względzie polepszenia stanu biednych Włościan i ułatwienia wychowu bydła znaczny postęp w gospodarstwie kraiowym zyska, w zamiarze przekonania że potrzeby Rządu mnożą się i rosną z możności otrzymania na to funduszów. Co do podatku Dymowego z przedsięwziętey nowey lustracyi, dowodził JW. Mówca przeciążenie co do włościan, względnie których posiadanie gruntów stanowi zasady rozkładu tego podatku, żądał przeto aby lustracyia Dymowego sprostowana była przez wybranych Obywateli Ziemian i w tym celu podał stosowne środki.

Co do podatków, ważną Attrybucyią Izby Prawodawczey w stanowieniu corocznie Budżetu dochodów, i wydatków a z tego obeyga żądania rachunku wywodząc JW. Mowca z Artykułu X. Konstytucyi, mówił o rożnym rodzaiu, gatunku i nazwiskach podatków i ich kass, z których Rogatkowe i składki na Biura Wóytów iako na Budżecie nieumieszczone uważał za bezzasadne i żądał zdania rachunku z tych tytułów; następnie mówił JW. Reprezentant o wyexpensowanych summach nad wydatki Budżetem oznaczone, i radził, aby gdy Reprezentacyia niedobor nowym ciężarem na Kray przyiętym zakrywa, nadwyżka była zyskiem, własnością i ulgą kraiu; żądał aby wszelki Remanent Administracyi Skarbowey w Budżecie wszelkich przyszłych dochodów był położony, i o tyleż ulżenie z publicznych ciężarów nastąpiło. Nakoniec względnie zale-

głych Rachunków, które od zaprowadzenia Kraiu Rzeczypospolitey naszey dla zatrzymania z pierwszych lat i połączenia ogromu tych z następnemi latami nie są załatwione, odwołał się JW. Reprezentant do wniosku przeszłorocznego Kommissyi Seymowo-Skarbowey żądaiącey oddzielney delegacyi Seymowey, maiącey działać po za obręb trwania Seymu aż do skończenia obrachunku, a żądaiąc skutku tego wniosku dowodził onego potrzebę i zgodność z Konstytucyią. JW. Marszałek odpowiadaiąc na uwagi JW. Reprezentanta *Lipczyńskiego*, oświadczył dopełnienie przesłania tych Rzą: Senatowi do urzędowego użycia, a przytém co do niektórych szczegołów czyniąc obiaśnienie, co do zawieszoney przez Senat exekucyi statutu przemiany dziesięcin, wyraził za powód powszechne życzenia Obywateli do Senatu uczynione, dla których przemiana dziesięciny na pieniądze podług zasady Statutu w przecięciu dwudziestoletnim cen targowych przy spadnioney na teraz cenie produktów staie się ciężarem, a ztąd okazywał, że Senat przychylaiąc się do żądania w zawieszeniu exekucyi Statutu z przedstawieniem zmiany Trzem Nayiaśnieyszym Protektorom miał na celu dobro publiczne. — Co do szkół początkowych oznaymił JW. Marszałek, że tych organizacyia dopełnioną zostaie w miarę możności i położenia mieysc. A co do soli, iż tey cena z nowego kontraktu oprocz zapewnionego dla Skarbu zysku wyżey o 60,000 zł: Pol: iest zniżoną z 20 złł: Pol: na 15 cetnar. — JW. *Lipczyński* Delegowany Sędzia pokoiu obiaśniaiąc swóy wniosek przedstawił, iż obiawienie powszechney woli iest udziałem Reprezentacyi Narodu, nie zaś szczegółowych podan Obywateli; żądał aby Senat czyniąc drogą właściwą zmianę Statutu o dziesięcinach, tego exekucyi nie zawieszał i w przemianie dziesięciny na pieniądze dowolność Obywatelom pozostawił.

Wniosek ten popieraiąc JW. Reprezentant Kryspin Hrabia *Zieliński* żądał, aby zawieszenie exekucyi Statutu przemiany dziesięciny, iako niezgodne z wolą Reprezentacyi było odwołane; przyczem JW. Reprezentant *Sienioński* czynił uwagę, iż w narodzie konstytucyynym Reprezentacyia z rządem wspolnie działać winna, a tak bez wiedzy Reprezentacyi czynienie przedstawień o zmianę Statutu do trzech Nayiaśnieyszych Protektorów uważał niestosownem i uchybiaiącém należnemu uszanowaniu Nayiaśnieyszym Protektorom. JW. Reprezentant *Nowakowski* żądał obiaśnienia wniosku JW. Representanta *Lipczyńskiego* co do wyrazów, iakoby każdy Urzędnik pobierał i nakładał podatki, przedstawiaiąc, że tak ogólny zarzut nie iest dostateczny do pociągnienia Urzędników ulegeiących za takie przestępstwa Sądowi Seymowemu.

JW. Reprezentant *Lipczyński* odpowiadaiąc, wyraził, że się w szczegóły nie wdaie, i przedmiotem iego uwag były, podatek na szkoły i składki na biora Woytów, które budżetem nie są oznaczone.

JW. Delegowany Senator *Kucibski* dla wykazania prawości podatków przez JW. Reprezentanta *Lipczyńskiego* kwestyionowanych od. wołał się do Reskryptów Kommissyi Organizacyyney takowe ustanawiaiących i tych okazanie Izbie Prawodawczy na żądanie zapewnił. JW. Reprezentant *Soczyński* zwrócił uwagę, iż podobnych Reskryptów nie znayduie drukowanych, a czuiąc tych ciężar, żądał obiaśnienia iakiego są rodzaiu, aby w porządku właściwym zmiana wyiednaną być mogła.

(Dokończenie iutro.)

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

Anglija.

z Londynu, 8 Grudnia.

Dnia wczorayszego przyymował Król deputacyią od Uniwersytetu Kembridge, złożoną z Vice-Kanclerza i kilku doktorów z rozmaitych tego uniwersytetu fakultetów, którzy w oznakę oddania się swoiego podali N. Panu adres. Ta deputacyia iak nayuroczyściey była przyięta; oddziały grenadyierów i gwardyi w mundurach paradnych rozstawione były w dwa szeregi w tem mieyscu kędy deputacyia miała przechodzić; Król przyiął ią siedząc na tronie, otoczony ministrami gabinetu i wszystkiemi urzędnikami dworu. Skoro Vice-Kanclerz uniwersytetu odczytał adres, Król odpowiedział nań w iak nayłaskawszych wyrazach. Członków uniwersytetu którzy należeli do ułożenia tego adressu iest przeszło 220.

Dziś po obiedzie przyiął Król adres od Ławników, a iutro przyymie podobnyż od rady miastowey.

Lord maior zaszczycony został pismém Królowey, przez-które N. Pani oświadcza mu wdzięczność swoią za troskliwość i baczność iakich dowiodł w czasie, gdy Królowa odwiedzała katedrę ś. Pawła.

Hrabia *Darlington* przesłał 50 funtów szterlingów na ręce ławnika *Wood*, prosząc go

aby ie załączył do składki, która się zbiera na srebrny serwis dla Królowey.

Arcybiskup Dubliński, wyniesiony przez Króla na dostoyność Prymasa Irlandyi, był niedawno u dworu i miał posłuchanie u Króla na którem przy ucałowaniu ręki N. Pana oświadczył mu wdzięczność swoią, za okazane sobie względy. Na temże posłuchaniu Lord *Malmesbure* wręczył mu z rozkazu Królewskiego ozdóby orderu, który nosił przedtem oyciec pomienionego prymasa.

Xiąże *Lichtestein* wyiechał ztąd niedawno na powrót do Wiednia.

HISZPANIIA.

z *Madrytu*, 29 *Listopada*.

Naczelny rządca zakonu Kapucynów w Hiszpanii pociągniony, iak wiadomo, do sądu za pismo zawieraiące przełożenie Stanom przeciw zniesieniu zakonów, a poczytane przez Juntę cenzorską madrycką za buntownicze i obałaiące Konstytucyią, wydał nowe pismo, z którego poniższe wyiątki kładziemy: —

„Oskarżaią mię (pisze ten kapucyn) o chęć obalenia konstytucyi. Lecz czyliż konstytucya nie wyrzekła, iż tylko wiara katolicka będzie w Hiszpanii iedyną? Gdy więc wiara katolicka iest częścią konstytucyi naszey, mniemałem, iż nie można było mieć chęci stanowienia żadnego prawa przeciwnego istnieniu tey wiary. Że zaś zakony są istotném wiary katolickiey ustanowieniem, postąpiłem więc zgodnie z duchem konstytucyi ostrzegaiąc Stany, że prawo znoszące zakony iest przeciwne artykułowi zapewniaiącemu prawa wiary naszey.—Pod względem praw cywylnych, postępek móy nie ma nic buntowniczego. Uchwała Stanów Kadyxkich zachowała w całey mocy kodex cywilny. Kodex ten nakazuie zachowywać artykuły Zboru Trydentskiego co do zakonów, iako prawa kraiowe. Artykuły te zabraniaią wszelkiey władzy cywilney znosić klasztory, rozpuszczać zgromadzenia zakonne, bez poprzedniczego zezwolenia władzy duchowney. A więc uchwała znosząca zakony bez wiedzy kościoła rzymskiego przeciwi się istnieiącym prawom cywilnym, i duchowi konstytucyi." — Oskarżony kapucyn wchodzi na końcu w rozprawę czysto polityczną, i dowodzi, że nauka iego nie staie na przeszkodzie polepszeniom i zmianom w duchowieństwie, iakie polityka może uznać za potrzebne. Jeśli nasi prawodawcy (wyraził kapucyn) mniemaią, iż za zbyt iest wiele zakonów, lub niektóre z nich stały się niepożytecznémi, niechże wniyydą o to w układy ze Stolicą Apostolską. Niech władza duchowna wyrzecze zniesienie całego zakonu moiego, a poddam się wtedy iey wyrokowi, iako posłuszny syn kościoła."

ROZMAITOSCI.

— Nowa dzieło Lady *Morgan* pod tytułem: *Włochy*, wyydzie z druku w Londynie pierwszych dni roku następniącego we czterech razem ięzykach; toiest: oryginalnie po angielsku i w przekładaniu w niemieckim, francuzkim i włoskim ięzyku.

— Miasto Angielskie Norwich, ofiarowało dyplomata na obywatelstwo Xiążętom *Jorskiemu* i *Weliingtonowi*.

OGŁOSZENIE.

Ruski Inwalid w ięzyku Polskim wychodzić będzie i na rok następny 1821. Cena prenumeraty iest zwyczayna, to iest: rocznie z pocztą rubli assygnaccyynych 40, bez poczty tu w Petersburgu rubli 35 — z dostawieniem do domu rubli 45. — Półrócznie z pocztą rubli 22½—bez poczty 20 — z dostawieniem do domu rubli 26. Prenumeratorowie zechcą się adressować do expedycyi gazet przy Pocztamcie Petersburgskim będącey, lub do Redakcyi Jnwalida w domie *Połtorackiey*, na placu *sienną* zwanym maiącey mieysce.

W PETERSBURGU.

w drukarni woienney Głównego Sztabu JEGO CESARSKIEY MŚCI.